

UDK 821.111.09Steinbeck J.:811.111'276=163.6

Danica Čerče

Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani

(NE)PREVEDLJIVOST POGOVORNEGA JEZIKA V DELIH

JOHNA STEINBECKA

Pričujoči prispevek se ukvarja s predstavitvijo prevajalčevih zagat pri izbiri ustreznega slovenskega ekvivalenta Steinbeckovemu barvitemu pogovornemu jeziku. Razprava se osredotoča na avtoričin nedavni prevod Steinbeckovega romana *Of Mice and Men* (*O miših in ljudeh*, 2007) in ob osvetlitvi njenih pristopov k tematiki in prevajalskih izborov ponuja nekaj predlogov, ki bi utegnili koristiti drugim prevajalcem pri soočenju s problemom prenosa govorjenega angleškega jezika v ciljni slovenski jezik in kulturo.

Ključne besede: izvornik, slogovno zaznamovano besedilo, prevodno besedilo, ustreznost prevoda, knjižni in pogovorni jezik, *Of Mice and Men*, *O miših in ljudeh*

The article discusses a translator's dilemmas in finding an adequate equivalent to Steinbeck's colorful colloquial language. The discussion focuses on the author's recent translation of Steinbeck's novel *Of Mice and Men* (*O miših in ljudeh*, 2007) and, in the process of illuminating her approaches to the topic and her translation choices, proposes some solutions that might prove beneficial to other translators facing the problem of how to translate spoken English into the target Slovene language and culture.

Keywords: original, stylistically marked text, translated text, appropriateness of translation, standard and colloquial language, *Of Mice and Men*, *O miših in ljudeh*

Kot jezikoslovka druge usmeritve imam na področju slovenskega jezikovnega sistema in rabe omejene izkušnje, vseeno pa sem si v *Pripovedništvu Johna Steinbecka* (2006) dovolila zapisati, da bi bilo nekaterim Steinbeckovim umetninam, zlasti romanoma *In Dubious Battle* (*Negotova bitka*) in *Of Mice and Men* (*Ljudje in miši*), vsekakor potrebno omogočiti ponovno predstavitev v slovenščini. To ne utemeljujem samo z njuno občečloveško aktualnostjo, ampak predvsem z dejstvom, da obe prevodni izdaji izpred šestdesetih let potrebujeta kar lepo število izboljšav, da bi izpolnjevali svoje umetniško poslanstvo (ČERČE 2006: 282). Do neke mere sem za to poskrbela kar sama, ko sem naslednje leto za Mariborsko literarno družbo ponovno prevedla roman *Of Mice and Men*, ki je tokrat izšel pod naslovom *O miših in ljudeh*. Pri tem mi je bil v veliko pomoč France Žagar, ki je poskrbel, da se je prevod približal slovenski jezikovni resničnosti.

Ena izmed zelo opaznih lastnosti literarnega opusa ameriškega nobelovca Johna Steinbecka je skladnost jezikovnega izraza z vsebino. Ta je še zlasti izrazita v delih z delavsko-kmečko tematiko: junaki se sporazumevajo v jeziku nižje pogovornih leg, ki se spretno prepleta s knjižno angleščino. Zaradi slednjega ni nenavadno, da ob izidu Steinbeckovega prvega romana iz delavsko-kmečkega okolja, *In Dubious Battle* (1936), bralci niso bili presenečeni samo zaradi vsebine, ampak tudi zaradi je-

zikovne podobe besedila.¹ Pisatelj je namreč do takšne mere posnemal jezikovni slog sezonskih delavcev, da je bilo sporazumevanje junakov kar najbolj podobno živemu govoru. Zaradi številnih kletvic, zmerljivk, slengizmov in namernega kršenja ustaljenih vzorcev jezikovnega vedenja se je govorica romaneskni oseb zdela celo Steinbecku nekoliko preveč »sočna za ženske klube«, kljub temu pa je roman izšel brez jezikovnih olupšav (STEINBECK, WALLSTEN 1975: 105). Puritanskim kritikom, ki so se zmrdovali nad predrznostjo njegovega realističnega jezika, je Steinbeck odgovarjal takole: »Če delavcu odvzameš kletvico, je molčeč. [...] Če bi poskušali to govorico očistiti, bi jo naredili togo, nenaravno in osiromašeno« (BENSON 1990: 315).

Natančno posnemanje načina izražanja stavkajočih agrarnih delavcev, ki si ga je pisatelj pridobil s poglobljenim študijem splošnih značilnosti in narečnih posebnosti njihovega govora, je nespregledljiva stalnica vseh del iz pisateljevega ustvarjalnega vrha, v katerem je slikal življenje preprostega kmečkega človeka. Pisateljev motiv za takšen zapis pa se je ujemal z motivom enega izmed obeh komunističnih voditeljev v omenjenem romanu, ki si je prizadeval za naklonjenost delavcev tudi s posnemanjem njihovega govora: »ljudje ne zaupajo človeku, ki ne govori tako kot oni. Hudó lahko užališ nekoga, če uporabiš besedo, ki je on ne razume« (STEINBECK 1952: 105).

Robotost in odstopanje od norme zbornega knjižnega jezika sta povzročala težave vsem prevajalcem, v slovenskih pripovednih navadah pa je bila to novost, ki je vrgla iz tira tudi izkušene mojstre besede. Kako tudi ne, saj kljub radikalnim poskusom sočasnih slovenskih avtorjev (Andreja Skubica, Gorana Vojnoviča, Andreja Rozmana Roze in nekaterih drugih), da zapišejo živo govorico, slovenski prevajalci še danes oklevajo pisati na način, ki bi posnemal pokrajinski/ mestni govor (POTRČ 2010: 92). Morda vzrok za to tiči v dejstvu, da še nimamo izdelanih »univerzalnih standardov«, kako zapisati slovenski pogovorni jezik, kot ugotavlja Julija Potrč (83). Kakorkoli že, način zapisa slovenske pogovornosti, natančneje, kako v ciljnim slovenskem jeziku ustvariti ekvivalentno heterogeno kombinacijo krajevno obarvanih različkov jezika, ki jo Steinbeck gradi z napačno skladnjo, dvojnimi zanikanjem, glasovno redukcijo, številnimi medmeti, kletvicami, neknjižnimi izrazi in frazemi, kako ohraniti stilno zaznamovano izražanje njegovih junakov impulzivnega značaja, ne da bi pri tem okrnili poetičnost in emocionalno moč pripovedi, kako rekonstruirati angleško besedilo, da bo hkrati verodostojno in sprejemljivo za ciljnega slovenskega bralca, so osrednja vprašanja, ki smo si jih zastavljali pri našem prevodu Steinbeckovega romana *O miših in ljudeh*. O tem bo tekla beseda v nadaljevanju, najprej pa si v najsplošnejših orisih oglejmo, kako so se s Steinbeckovimi deli spoprijeli drugi slovenski prevajalci.

Pisanje o prevodih je brez podrobnejšega ocenjevanja prevajalčevih rešitev vseh sestavin izvornika zelo tvegano početje, še zlasti, če gre za prevode del, ki jih zaznamuje tako samosvoja literarna pisava, kot je značilna za Steinbecka. A naj nam bo kljub temu dano razmišljati o nekaterih slovenskih prevodnih izdajah, zlasti o tistih, ki po našem ocenjevalnem kriteriju najboljše razbirajo in prenašajo izvornik v okvir slovenskega jezika in kulture ali pa so zaradi prevajalčeve nespretnosti le težko

¹ Osrednja pripovedna nit v romanu se pleče okoli dveh komunistov, ki poskušata organizirati stavko med kalifornijskimi sezonskimi delavci, kar za tiste čase vsekakor ni bila tema, ki bi obetala založniški uspeh.

primerljivi z angleškim besedilom. Med slednjimi bomo največ pozornosti namenili prvi slovenski izdaji prej omenjenega izvirnika, ki je v prevodu Mete Gosak in pod naslovom *Ljudje in miši* izšel pri Slovenskem knjižnem zavodu (1952).² Prevode bomo ovrednotili v prvi vrsti z opazovališča učinkovitosti prenosa pisateljevega specifičnega družjenja bogatega metaforičnega stavka z različnimi variantami govornega jezika. Prevod pogovornega jezika je sicer svojevrsten izziv za prevajalca, hkrati pa tista prvina, ki ima v slovenskih izdajah Steinbeckovih del najmanj zadovoljive rešitve.

Kot ugotavlja France ŽAGAR, prevajalci Steinbeckovih del navadno »pogovornost samo nakazujejo« (2007: 108). Največkrat to delajo s kratkimi nedoločniki in s pogovornimi glagolskimi oblikami *bojo, jejo, vejo* namesto knjižnih *bodo, jedo, vedo*. Dovolijo si zapisati kakšno pogovorno besedo, bolj redko pa se opogumijo izpustiti kakšen samoglasnik (ibid.). Pri tem je šel najdlje Janko Moder: v njegovem prevodu romana *The Grapes of Wrath* (1939), ki ga je leta 1983 pod naslovom *Grozdi jeze* izdala Cankarjeva založba, najdemo vse prej našteto.³

»It ain't so bad,« said Joad. »Like ever'place else. They give ya hell if ya raise hell. You get along O.K. les' some guard gets it in for ya. Then you catch plenty hell. I got along O.K. Minded my own business, like any guy would. I learned to write nice as hell. Birds an' stuff like that, too; not just word writin' [...]. Course you get goddamn good an' sick a-doin' the same thing day after day for four years [...]. But, hell, if I seen Herb Turnbull« (STEINBECK 1992: 74)

»Ni tako slabo,« je rekel Joad. »Kakor povsod drugod. Svinjsko ravnajo s teboj, če se svinjsko obnašaš. Lahko se ti kar dobro godi, če te kateri od paznikov ne vzame na piko. Potlej ti nakoplje celga vruga na glavo. Meni ni šlo slabo. Brigal sem se samo za svoje stvari, kakor naj bi se vsak. Naučil sem se ko hudič lepo pisat. Tudi risat ptičke in take stvari, ne samo pisat besede [...]. Seveda se prekleto nažreš, ko moraš štiri leta dan na dan gonit isto [...]. Ampak prekleto nazaj, če bi zdajle zagledal Herba Turnbulla.« (STEINBECK 1983–76)

* * *

» Sairy's done up. She got to res'. She ain't gonna git acrost that desert alive.« [...] »Jus' hafta do 'er, then. Sairy can't go. If they jail us, why, they'll hafta jail us. She got to res' an' get strong.« (STEINBECK 1992: 296)

»Sairy je čist pri koncu. Mora se spočit. Drugač sploh ne bo prišla živa čez puščavo.« [...] »Potlej naj bo pač stlačil v zapor. Sairy ne more nikamor. Če naj bojo vtaknil v ječo, kaj pa si bojo opomogli s tem. Ampak Sairy si bo vsaj odpočila in se okrepila.« (STEINBECK 1983: 283–4)

Če primerjamo slikovito govorico Steinbeckovih sezonskih delavcev v izvorniku z Modrovim prevodom, lahko ugotovimo, da se je prevajalec sicer izčrpno posvetil

² Meta Gosak je prevedla tudi Steinbeckov potopisni roman *Travels with Charley*, 1962 (*Potovanje s Charleyjem*, Državna založba Slovenije, 1963).

³ Prva slovenska izdaja tega romana je iz leta 1943; takrat je roman v prevodu Rudolfa Kresala in pod naslovom *Sadovi jeze* izšel pri ljubljanski založbi Plug.

njeni rekonstrukciji, kljub temu pa se junaki v slovenski izdaji pogovarjajo v manj grobem jeziku kot v angleškem besedilu. V slednjem je namreč govorica na nekaterih mestih tako močno narečno obarvana, da je za nerojenega angleškega govorca že skoraj nerazumljiva. Pa ne samo to; Steinbeck je dosledno upošteval jezikovne variante govorenega jezika svojih junakov – ti se namreč sporazumevajo v različnih narečjih (zlasti v kansaškem in oklahomskem narečju), kar pa v prevodu ni izraženo. Vendar to so le malenkosti. Prefinjen prevod nam nekoliko skali le prevajalčevo pisanje zemljepisnih lastnih imen. Niso namreč jasni njegovi razlogi, zakaj jih nekaj navaja v angleščini, druga pa poenostavi ali prevede.

Med uspele prevode sodi tudi *Polentarska polica*, kot je Ciril Kosmač leta 1953 naslovil Steinbeckov roman *Tortilla Flat* (1935). Kosmač se je dobro vživel v Steinbeckov pripovedni svet: v slovenskem besedilu čutimo prevajalčevo dojemljivost za mnogovrstne metafore, zanimiv nabor besed, notranjo rimo, številna zvočna ujemanja v povedi, iskrivost in nekatere druge prepoznavne gradnike pisateljevega sloga. Prevajalec je upošteval tudi jezikovno diferenciacijo izvirnika, ki je v tem delu sicer precej manj izrazita kot v drugih romanih z delavsko-kmečko tematiko (*Negotova bitka*, *O miših in ljudeh* in *Grozdi jeze*), se pa tudi tu na več mestih kažejo rahli odmiki od knjižnega jezika. Še najbolj je v izvirniku opazno občasno poigravanje s starinskim jezikom, s katerim Steinbeck namiguje na starodavno legendo o kralju Arturju in njegovih vitezi. To neobičajno jezikovno druženje sodobnega in starinskega jezika, ki ga pisatelj ustvarja z uporabo arhaiziranih zaimenskih in glagolskih oblik, daje delu poseben čar, prevajalca pa postavlja pred izredno zahtevno nalogo: v prevodu naj bi namreč poskrbel za soroden slogovni vzorec. Prav tu pa se je zalomilo tudi Kosmaču. Čeprav se tovrstne razlike v slovenščini kažejo v drugačni obliki kot v angleščini, ostaja Kosmač na mestih s to jezikovno sestavino izvirnika povsem nevtralen. Oglejmo si primer (arhaizirane oblike so v poševnem tisku):

»Nevertheless,« Pilon said, »*thy* mode of living keeps all *thy* friends uneasy. [...] I only thought to tell *thee* how *thy* friends worry,« he said critically. »If *thou wilt* not try to help, I can do nothing for *thee*. [...] *thy* friends will not be pleased when they see *thou dost* nothing to relieve their minds.« (STEINBECK 1986: 50–1)

»Toda to tvoje življenje kljub temu vznemirja tvoje prijatelje. [...] Hotel sem ti samo povedati, v kakšnih skrbeh so zaradi tebe tvoji prijatelji, « je mirno rekel. »Če si sam nočeš pomagati, kako naj ti jaz pomagam. [...] Toda tvoji prijatelji ne bodo veseli, ko bodo videli, da ti niti z mezincem ne ganeš, da bi jih odrešil hudih skrbi.« (STEINBECK 1995: 57–8)

Medtem ko je Modru in Kosmaču kljub nekaterim pomanjkljivostim v njihovih prevodih uspelo približati ameriško kulturo in zgodovino ter ju ustrezno prenesti v okvir slovenske kulturne, zgodovinske in jezikovne skupnosti, tega ni mogoče trditi za Aljošo Furlana in Rada Bordona, ki sta leta 1952 za ljubljansko Tiskarno Slovenskega poročevalca prevedla roman *In Dubious Battle* (*Negotova bitka*). V nasprotju s Steinbeckom, ki je z ustrezno izbiro besed in sloga ustvaril izhodišče za oprijemljivo predstavo polpismenih agrarnih delavcev, sta Furlan in Bordon ostala kar pri »spodobni slovenščini«, v spremnem zapisu prevoda pa za vsak primer dodala, da je Steinbeckov jezik »mestoma nekoliko grob, kakršna je pač govorica njegovih junakov« (FURLAN, BORDON 1952: 246). Dodatno težavo so prevajalcema predstavljale

še številne jezikovne sestavine izvirnika, ki spadajo v konceptualizacijo ameriške kulture in zgodovine. Za uspel prevod je namreč pomembno, da prevajalec vzpostavi pravilno razmerje med tujim in domačim in operira z zavestjo, kaj je sprejemljivo v ciljni kulturi (TOURY 1995: 56–7). V prevajalskem delu Furlana in Bordona ni sledov takšne zavesti. V prizadevanju, da ohranita ameriško zaznamovanost besedila, sta namreč te jezikovne sestavine, kakor tudi vse tiste, ki bi jih brez težav poslovenila in s tem poskrbela za večjo vraščenost prevoda v slovenski prostor, pustila kar v angleščini, pod črto pa izčrpno razložila vse, kar se jima je zdelo potrebno za bralčevo razumevanje.

Tudi Meta Gosak se ni pustila voditi izhodiščnemu besedilu. Če izvzamemo maloštevilne odlomke, v katerih ji je uspelo doživeto prodreti v Steinbeckov pripovedni stavek, se najbrž ne motimo v trditvi, da prav njen prevod najslabše opravlja funkcijo posrednika med pisateljem in ciljnim slovenskim bralcem. Ne samo, da njena različica ne ohranja za izvirnik značilne zmesi standardnega in nestandardnega jezika, saj se junaki sporazumevajo kar v knjižni slovenščini, ampak bralca prikrajša tudi za številne slogovne vrednote izvirnika. Prevajalka se je osredotočila samo na prenos vsebinskih sestavin, ne pa tudi izraznih, čeprav tudi pri tem ni imela najbolj srečne roke. Po svoji presoji je namreč izpuščala ali olepševala kletvice in druge slogovno zaznamovane besede, ki so jih uporabljale s slovničnimi in drugimi kategorijami sprte romaneskne osebe. To pa še ni vse; nekatere stavke je kar izpustila in s tem nasilno posegla v roman, kar ni uspelo niti Steinbeckovim založnikom. Te je namreč pisatelj odvrnil od zahtev po jezikovnem filtriranju besedila s pojasnilom, da jezika ne bo »kastiral« in dovolil, da bi se njegovi delavci sporazumevali v »maniri oxfordskih profesorjev« (STEINBECK, WALLSTEN 1975: 105). Oglejmo si prevajalkine samovoljne posege v izhodiščno besedilo na nekaj primerih:

George grunted, »Maybe he's showin' off for his wife.«

The swamper warmed to his gossip. »You seen that glove on his left hand?« »Yeah. I seen it.« »Well, that glove's fulla vaseline.« »Vaseline? What the hell for?« »Well, I tell ya what – Curley says he's keeping' that hand soft for his wife.« George studied the cards absorbedly. »That's a dirty thing to tell around,« he said. The old man was reassured. He had drawn a derogatory statement from George. He felt safe now, and he spoke more confidently. »Wait'll you see Curley's wife.« (STEINBECK 1994: 27–8)

Prevajalka je poslovenila samo prvi in zadnji stavek, zato se zgornji odlomek glasi takole:

»Najbrž hoče pokazati svoji ženi, kako je možat,« je zamrmral George.

»No, saj boste kmalu lahko videli to njegovo ženo, kakšna je,« je hudomušno pripomnil starec. (STEINBECK 1952: 35)

Podobno skrajšala in osiromašila je tudi naslednji odlomek. Zadnja stavka, ki namigujeta na spolnost, je kar izpustila.

»I never meant no harm, George. Honest I never.«

Well, you keep away from her, 'cause she's a rat-trap if I ever seen one. You let Curley take the rap. He let himself in for it. Glove fulla vaseline,« George said disgustedly. »An I bet he's eatin' raw eggs and writin' to the patent medicine houses.« (STEINBECK 1994: 32)

»Nisem vedel, da je ne bi smel gledati. George, res nisem vedel.

»Zapomni si torej, da se tudi te moraš izogibati; dekle je lahko prav nevarno. Pusti jo Curleyu, on si jo je izbral, on naj jo ima!« (STEINBECK 1952: 41)

Takšnih grobih prilagoditev in spreminjanja izvirnika s samovoljnim krajšanjem ali dodajanjem informacij je v prvi slovenski izdaji tega romana v izobilju. Prepričljiv primer je prevod spodaj navedenega odlomka, ki je zanimiv tudi z opazovališča rekonstrukcije pogovornega jezika. Medtem ko je za izhodiščno besedilo značilna jezikovna diferenciacija z zelo opaznimi odmiki od norme književnega jezika tako na skladenjski kot na leksikalni in slogovni ravni, je prevajalka ta gradnik pisateljevega pripovednega načina kar zanemarila; podobno kot stavkajoči delavci v Furlanovi in Bordonovi različici *Negotove bitke*, se tudi sezonski delavci v tej slovenski izdaji sporazumevajo kar v knjižni slovenščini, ki kontrastira z življenjskim okoljem teh oseb:

She consoled him. »Don't you worry none. He was jus' a mutt. You can get another one easy. The whole country is fulla mutts.«

»It ain't that so much,« Lennie explained miserably. »George ain't gonna let me tend no rabbits now.« (STEINBECK 1994: 87)

»Oh ne bodite žalostni, saj je bil samo majhen psiček, tod okrog je vse polno teh živalic in če se vam zljubi, lahko že danes dobite drugega,« ga je tolažilo dekle.

»Saj to, da sem zadavil psička, ni tako hudo; hudo je samo to, da mi sedaj George ne bo več dovolil čuvati in pasti zajčkov,« je pojasnjeval Lennie obupano. (STEINBECK 1952: 109)

Prav tako v tem prevodu ni mogoče prezreti nekaterih pomenskih neustreznosti, ki že posegajo na področje sporočilnih vsebin izvirnika.⁴ Ponesrečen je tudi prevod naslova: naslovna fraza *of mice and men* je namreč aluzija na pesem *To a Mouse*, 1785 (Miši), Roberta Burnsa, in na njegovo misel v sedmi kitici o enako jalovih načrtih miši in ljudi, zato je ustreznejši dobesedni prevod (o miših in ljudeh), kot smo roman naslovili v našem prevodu.⁵

Že tako omejena členitev dopušča sklepanje, da je prevod Mete Gosak v več smereh ponesrečena predstavitev dela, s katerim si je Steinbeck zagotovil pomemben prostor med svetovnimi književniki. Domnevamo lahko, da prva slovenska izdaja prav zaradi prevajalkine nezmožnosti, da bi sledila izvorniku in podala ustrezno slovensko različico pisateljevega vsebinskega sporočila in sloga, nima nobenega ponatisa. Kakorkoli že, naša odločitev za prevod tega komaj nekaj več kot sto strani obsegajočega dela je po eni strani nastala zato, da bi ga približali tudi tistim slovenskim bralcem, ki angleškega jezika ne obvladajo do takšne mere, da bi se jim ob branju

⁴ Na primer, zadnji stavek v romanu, »*Now what the hell ya suppose is eatin' them two guys?*«, je prevajalka razbrala in rekonstruirala kot: »*Kakšna sta po vašem mnenju ta dva?*«. S svojim prevajalskim izborom ni spremenila samo pomena tega stavka, ampak je spregledala tudi eno izmed temeljnih vsebinskih črt besedila, ki se še s posebno izrazitostjo kaže prav na tem mestu: brezbriznost in brezčutnost človeškega sobivanja. Izvorniku bi se mnogo bolj približala s prevodom: »*Ja, kaj hudiča ju pa žre?*«, kot je stavek preveden v našem prevodu.

⁵ But, Mousie, thou art no thy lane/ In proving foresight may be vain:/ The best laid schemes o' mice and men/ Gang aft a-gley,/ An' lea'e us nought but grief an' pain/ For promis'd joy.

izvirnika razkrilo vse njegovo bogastvo. Po drugi strani, gledano z jezikovne plati, pa je s svojo pretežno dialoško oblikovano pripovedjo prav to delo najbolj problematično z opazovališča rekonstruiranja ustreznega ekvivalenta v jezikovnem sistemu ciljnega bralca in zato tudi največji izziv za prevajalca. To je namreč Steinbeckov prvi uspešni »poskus drame, ki se lahko bere, in romana, ki ga je mogoče uprizoriti na odru«, kot je delo opisal pisatelj sam (STEINBECK, WALLSTEN 1975: 138). Trd oreh za prevajalca niso samo številne slogovno zaznamovane besede in besedne zveze, bogate s kulturnimi informacijami; težavno nalogo predstavlja tudi preiščena raba specifičnih slovničnih oblik, pomenskih zvez, ritmičnega ponavljanja besed, ipd. S takšnimi odkloni od zbornega jezika namreč pisatelj gradi razmišljanje, čutenje in izražanje duševno zaostalega in impulzivnega osrednjega protagonista, poudarja njegovo socialno pripadnost ali pa ustvarja dodatno dramatičnost. V ilustracijo pisateljve moči pri posnemanju govornega jezika prisluhnimo prepiru in medsebojnemu zmerjanju delavcev na ranču:

Slim said, »Well, you been askin' me too often. I'm gettin' God damn sick of it. If you can't look after your own God damn wife, what you expect me to do about it? You lay offa me.«

»I'm jus' tryin' to tell you I didn't mean nothing,« said Curley. »I jus' thought you might of saw her.«

»Why'n't you tell her to stay the hell home where she belongs?« said Carlson. »You let her hang around bunk houses and pretty soon you'r gonna have som'pin on your hands and you won't be able to do nothing about it.«

Curley whirled on Carlson. »You keep outta this les' you wanta step outside.«

Carlson laughed. »You God damn punk,« he said. »You tried to throw a scare into Slim, an' you couldn't make it stick. Slim throwed a scare inta you. You're yella as a frog belly. I don't care if you're the best welter in the country. You come for me, an' I'll kick your God damn head off.«

Candy joined the attack with joy. »Glove fulla vaseline,« he said disgustedly. Curley glared at him. His eyes slipped on past and lighted on Lennie; and Lennie was still smiling with delight at the memory of the ranch.

[...] »What the hell you laughin' at?«

Lennie looked blankly at hm. »Huh?«

Then Curley's rage exploded. »come on, ya big bastard. Get up on your feet. No big son-of-a-bitch is gonna laugh at me. I'll show ya who's yella.« (STEINBECK 1994: 62)

In kako smo se z literarnimi sestavinami izvirnika in še zlasti z njegovo jezikovno diferenciacijo spoprijeli v našem prevodu tega romana? V primerjavi z drugimi slovenskimi prevajalci Steinbeckovih del smo šli korak dalje: slikovito govorico delavcev na ranču smo rekonstruirali z našim splošnim pogovornim jezikom, kakršen se uporablja v osredji Sloveniji. Menimo namreč, da je to živ govorni jezik, ki je za velik del Slovencev naraven način govorenja, za večino Slovencev pa veliko bolj razumljiv kot govor te ali one vasi na našem podežlju. V ta namen smo se izogibali izrazitim značilnostim dolenskega ali gorenjskega govornega področja, ker pa je ločnica med pogovornim jezikom in narečjem zelo tenka, nismo prepričani, da smo jo vedno pravilno določili (ŽAGAR 2007: 108).

Kot je bilo na več mestih že omenjeno, se v izvirniku razlike med knjižnim in pogovornim jezikom odražajo na področju glasoslovja, slovničnih struktur in besedotvorja. Tovrstno razlikovanje smo kljub razlikam med jezikovnim sistemoma angleščine in slovenščine ustvarili tudi v slovenskem besedilu. Na področju glasoslovja je v izvirniku še zlasti opazno opuščanje soglasnikov, zlogov in nenaglašanih samoglasnikov: *an'* (and), *lef'* (left), *tol'* (told), *spen'* (spend), *'stead* (instead), *'im* (him), *'cause* (because), *'em* (them), *s'pose* (suppose), *Sat'day* (Saturday), *ever'body* (everybody), *ever'thing* (everything), *on'y* (only), *di'n't* (didn't), *wha's* (what's), etc. To posebnost pogovorne angleščine smo v prevodu izrazili z glasovnimi opustitvami oziroma vokalnimi redukcijami v pogovorni slovenščini in zapisali: *mormo nastavit*, *moral ga bomo spravil*, *morš narest*, *opravmo že*, *bomo vidli*, *je blo*, *spravli ga bomo*, *kar hočte*, *mal*, *maš*, *tud*, *človk*, *črnc*, *men*, *v mest*, *v rok*, *na cest*, *pri mir*, *enga*, *mel na pik*, *čist zares*, *zajc*, *nobenih sitnost*, ipd.

Izstopajoča posebnost govora v izvirniku je tudi spajanje oziroma strnjevanje po dveh besed v eno. Največkrat gre za spojitve naglašanih besed z naslonkami (klitikami), kar je povezano z glasovnimi opustitvami (redukcijami) in premenami (alternacijami), kadar spajanje pripelje do težko izgovorljivih soglasniških sklopov. Prav zaradi te specifikke govora je angleško besedilo za nerojenega angleškega govorca zelo težko razumljivo: *kinda* (kind of), *fulla* (full of), *outa* (out of), *coupla* (couple of), *gotta* (got to), *hadda* (had to), *oughtta* (ought to), *woulda* (would have), *coulda* (could have), *wanna/ wanta* (want to), *gimme* (give me), *whatta* (what have/ what do), *awright* (all right), ipd. V slovenščini je ta glasoslovni pojav redkejši, npr. ljubljanski *nauš* (ne boš), *azga* (a si ga), *asjo* (a si jo). V našem prevodu je glasovno prilagajanje v nestandardni slovenščini izraženo z besedama *druzga* (drugega) in *tazga* (takega):

»Nobenga *druzga* vzroka ni povedal, samo hrana da mu ni všeč.« (2007: 23)

»En na *druzga* gledava.« (2007: 36)

»Bog mi je priča, da še nikol nisem vidu *tazga* silaka.« (2007: 40).

Soglasniški sklop *-ng* v pogovorni angleščini največkrat otrdi, zaradi tega zapisi brez končnega soglasnika: *feelin'*, *gettin'*, *takin'*, *givin'*, *somethin'*, *goin'*, *runnin'*, *tal-kin'*, ipd.. V prevodnem besedilu ima ta glasoslovni pojav vzporednico v poenostavitvi soglasniških sklopov *-lj* in *-nj* v besedah *skeden*, *kon*, *ponedelek*, *detela*, *zemla*, *niva*, *kuhna*, *življenje*, *pozdravljen*, *opravljen*, *zadovolna*, *ludi*, *lubi*, *pelala*, *pospravlal*, *brklam*, in drugih. Na glasoslovni ravni je tudi sprememba nenaglašane končaja *-il/ -el* v *-u*, medtem ko se nenaglašen končaj *-aj* realizira v *-ej*. V prevodu smo zato zapisali: *vidu*, *govoru*, *čutu*, *misl*, *zdrobu*, *naredu*, *polomu*, *sunu*, *ustrelu*, *pazu*, *mi-gnu*, *pustu*, *reku*, *razumu*, *mogu*, *hotu* in *počakej*, *skupej*, *poslušej*, ipd.

V okviru slovničnih kategorij je zlasti pri manj izobraženih in neizobraženih angleških govoricah zelo pogosto dvojno zanikanje. V izhodiščnem besedilu je prav ta segment najbolj opazno kršenje norme knjižnega jezika. Primerjajmo nekaj primerov iz izvirnika z ustreznici v standardni angleščini v oglatem oklepaju:

»I ain't gonna say nothin'.« (1994: 7)

[I'm not going to say anything.]

»I wouldn't eat none [...] I wouldn't touch none of it.« (1994: 12)

[I wouldn't eat any. I wouldn't touch any of it.]

- »They ain't got nothing to look ahead to.« (1994: 14)
[They don't have anything to look ahead to.]
»I didn't hear nothing you guys was sayin'. I ain't interested in nothin'...« (1994: 24)
[I didn't hear anything you guys were saying. I'm not interested in anything ...]
»We don't want no trouble.« (1994: 77)
[We don't want any trouble.]

V razmerju do standardnega angleškega jezika se razlika na področju slovnice kaže tudi v napačni rabi glagolskih oblik. Tovrstne napake lahko strnemo vsaj v štiri sklope: raba neustreznih oblik nepravilnih glagolov (največkrat je napačen pretekli deležnik – *knew* namesto *known*, *brang* namesto *brought*, *saw* namesto *seen*, *rode* namesto *ridden*, *went* namesto *gone*, *did* namesto *done*, ipd.) ali pa dodajanje končnice *-ed* nepravilnim glagolom pri tvorbi preteklega časa in perfekta (*throwed* namesto *threw*, *knowed* namesto *knew*, ipd.), napačna raba slovnicega časa in števila, izpuščanje glagola *to be* (biti) in pomožnih glagolov ter raba pogovornih oblik *ain't* (*am not*, *is not*, *are not*, *has/ have not*) in *gonna* (namesto *going to*). Izpuščanje pomožnega glagola (*do*, *does*, *did*, *have/ has*) je še zlasti pogosto pri tvorbi perfekta (Present Perfect Tense) v povednih in v vprašalnih stavkih. Za vsak sklop navajamo nekaj primerov s pravilnimi ali izpuščenimi glagolskimi oblikami v oglatem oklepaju:

- »I coulda went [could have gone] to them, an' spoke in the radio.« (1994: 89)
»Lennie coulda did [could have done] that.« (1994: 97)
»He woulda took [would have taken] his pay an' raised hell in a whore house.« (1994: 101)
»I think I knowed [knew] from the very first.« (1994: 94)
* * *
»The ol' people that owns [own] it is [are] flat bust.« (1994: 59)
»Tha's jus' what you says [say] to me. « (1994: 65)
»You was [were] pokin' your big ears into our business. « (1994: 24)
»It don't [doesn't] matter.« (1994: 71)
* * *
»You [are] God damn right I could.« (1994: 57)
»I [have] been with George for a long time.« (1994: 71)
»What [do] ya mean, Slim?« (1994: 48)
»[Are] You listenin'?« (1994: 88)
»I wonder if Bill [has] seen it.« (1994: 47)
* * *
»I ain't sayin' [am not saying] he's bright.« (1994: 22)
»I ain't gonna say [am not going to say] a word.« (1994: 16)
»Ain't [Isn't] that so?« (1994: 70)
»We [are] gonna [going to] have a little place.« (1994: 88)

Omeniti je potrebno tudi izpuščanje osebne zaimke ob glagolski obliki. V nasprotju s standardno slovensščino, kjer raba osebnih zaimkov ob osebni glagolski obliki ni potrebna, saj je glagolska končnica že sama dovolj obvestilna, je v standardni angleščini *le-ta* obvezna:

- »[He] Kicks us out and says [...].« (1994: 4)
- »[Do you] Know what I think?« (1994: 28)
- »[He] Got it caught in the machine.« (1994: 78)
- »[I] Might jus' as well spen' all my time tellin' you things and then you forget 'em.« (1994: 4)
- »[We'll] Have it all in one month.« (1994: 76)

Pokazatelj pogovornosti na skladenjski ravni je tudi raba osebnega zaimka v tožilniku (*them*) namesto določnega člana (*the*):

- »That's all you ever can remember is them rabbits.« (1994: 4–5)
- »Them guys jus' come.« (1994: 21)
- »I seen 'em poison before, but I never seen no piece of jail bait worse than her.« (1994: 32)
- »Well, I wasn't hurtin' 'em none.« (1994: 55)

Razlike med pogovornim in knjižnim jezikom se v slovenščini kažejo v precej drugačni obliki kot v angleščini. V našem prevodu jih najdemo v slovničnih oblikah, ki v knjižnem jeziku niso dopustne. Tako smo s pluralizacijo samostalnikov ženskega spola namenoma opuščali dvojino in zapisali *delovne knjižce* in *avtobusne karte* namesto *delovni knjižici* in *avtobusni karti*, uporabljali pogovorno določno obliko (*tadrug*, *taprav*, *tastar*, *tamal*, *tavelk*, *tanov*, *najtavečji*) in pogovorno vikanje:

- »Tamal gonjač Smitty se je spravu nanj.« (2007: 23)
- »Vsak se boji, da bi mu tadrug očital.« (2007: 75)
- »Žena stanuje v hiš od tastarga.« (2007: 30)
- »Vidva sta pa tanova delavca?« (2007: 36)
- »Če se loti kakega tavelzga, in ga premlat, vsi govorijo, kak kerlc je.« (2007: 29)
- »Spravla me boste v težave, kot je reku George, da me boste.« (2007: 87)
- »Naroču ste mi, da segrejem katran za mulo.« (2007: 50)
- »Georgeu bom povedal, kaj ste rekla.« (2007: 77)
- »George bo zelo jezen, če boste vreščala.« (2007: 88)

V pogovorni slovenščini in še zlasti med nešolanimi govorniki je v primerjavi z zborna norma opazna tudi tendenca po zamenjavi prislova s pridevnikom. V našem prevodu je ta posebnost izražena takole:

- »Tako dober bi mi šlo.« (2007: 12)
- »Bo kar zabaven tu, se mi zdi.« (2007: 31)
- »Zate mogoče res ni pomemben, [...] njemu pa to zlo velik pomen.« (2007: 40)
- »Neverjeten, kako držita skupej.« (2007: 41)
- »Zato se mi zdi čuden, da tak tepček kot on in pameten človek kot ti potujeta skupej.« (2007: 41)
- »[...] kmalu vam jo bo pošteno zagodla, ampak takrat bo prepozen.« (2007: 61)

Naslednja zelo opazna lastnost slovenske pogovornosti je izpodrivanje zanikane- ga roditeljskega s tožilnikom. Da bi sledili izvorniku in poustvarili živo govornico junakov, smo v prevodu predmet v zanikanem stavku zavestno zapisali v tožilniku:

- »No vidiš, to pa nisem pozabu.« (2007: 12)

- »Saj ti jo nisem vzel iz hudobije.« (2007: 14)
- »Niti to ni vedel, da sem bril norca iz njega.« (2007: 41–42)
- »To ne bi smel narest.« (2007: 88)
- »Noben mi jo ne bi vzel.« (2007: 17)
- »Zjutraj jo nisem vidu pod vozom.« (2007: 37)

V glagolski paradigmi velja omeniti nepravilno tvorbo velelnikov (*ber, skoč, ne nos, vstop, prised, priprav, teč, vrž*, namesto *beri, skoči, ne nosi, vstopi, prisedi, pripravi, teci, vrzi*), pri rabi samostalnikov pa maskulinizacijo srednjega spola: »[...] naroču bi si, kar bi si srce poželu« (2007: 15); [...] *kuhan krompir si je vedno olupu in izrezal vsak oko, pa če je bil še tako majčken*« (2007: 22). Iz vsega naštetega sledi, da smo tudi pisateljeva slogovna sredstva iz okvira slovnicih kategorij (podobno kot tista s področja glasoslovja) ohranjali toliko, kolikor nam je to dopuščal slovenski jezikovni sistem. Preostane nam še, da si ogledamo, kako smo razbrali in prenesli zaznamovanost izvirnika na besedotvorni ravni in na ravni slogovnih vzorcev.

Omenili smo že, da se Steinbeckovi junaki v tem romanu (kot tudi v vseh drugih z delavsko-kmečko tematiko) sporazumevajo v slikoviti govorici polpismenih sezonskih delavcev, ki zna biti na nekaterih mestih že kar prostaška. V izvirniku namreč kar mrgoli žargonskih izrazov in frazemov nižje hierarhične stopnje, ki bi jih zaman iskali v angleških slovarjih. Naštejmo le nekatere: *a jack* (denar), *a flapper* (usta slab., goflja), *a cuckoo* (trap, neumnež), *cocky* (domišljav, prevzeten), *bust* (zlomljen), *yellow* (strahopeten, prestrašen), *to give a hoot in hell about us* (brigati se za koga, biti mar), *to give a bum steer* (dati zavajajočo informacijo, naplahtati koga), *to blow a stake* (nepremišljeno porabiti ali zagoniti plačo), *to take a powder* (pobrisati jo), *to tangle with somebody* (tepsti se s kom), *to go nuts* (znoreti), *to get canned* (biti odpuščen, biti prisiljen povezati culo), *to rassel* (slang za izraz *to wrestle*, spoprijeti se). Po drugi strani pa je govorica močno zaznamovana s slogovnimi sredstvi, ki jih pisatelj uporablja za stopnjevanje čustvene napetosti posameznih prizorov ali za karakterizacijo oseb, zlasti za poudarjanje otročje naivnosti in odvisnosti osrednjega protagonista, umsko zaostalega Lennieja. Takšna sredstva so npr. ponavljanje blizu skupaj stoječih prvin v besedilu ali pa kar celih stavkov kot v naslednjem primeru:

- »[...] I want you to come right here an' hide in the brush.«
- »Hide in the brush,« said Lennie slowly. «
- »Hide in the brush till I come for you. Can you remember that?«
- »Sure I can, George. Hide in the brush till you come.« (1994: 15–16)

V slovenskem besedilu smo odstopanje od knjižnega jezika na besedotvorni ravni izrazili tako, da smo namesto besed, ki zvenijo literarno, uporabljali vsakdanje kmečke ali nižje pogovorne izraze ali pa takšne, ki so v SSKJ označeni kot ekspresivni in slabšalni: *ksiht, kikla, kura, betica, bajta, capin, punca, špeh, štala, šnops, žakel, žlahta, pesjan, gofla, zagulen, brihten, glih, fentat, fotrat, hecat, krepnt, zinit in črhnt, pognat, basat, rajtat, ne bo ratal, to rajžo, noben* (namesto *nihče*), *pol* (namesto *potem*), *zmeraj*, ipd. Takšni so v našem prevodu tudi frazemi, ki jih tu navajamo v isti obliki, kot so v besedilu: *gonite isto lajno, vlečem iz dreka, naju bo mel na pik, nekaj me je pičlo, da ne odpreš klun, če bi mel vsaj mal soli v glav, poberte šila in kopita, zamal se mu je zdel, povsod vtikajo svoj nos, je počasne pameti, da ti ne*

pade kaj v glavo, bi bla na cest, ni dober obešat na zvon, ne bom ti nasedla, te lahko spravim na drevo, čreva mu bom preluknal, ga dajo za rešetke, ni pri tapravi, ipd. Prav tako smo z namenom, da bi podali kolikor mogoče celosten ekvivalent znotraj-besedilnega sporočanja položaja, ohranili ponovitve besed in premišljeno izrabo skladenjskih konstrukcij. Zgoraj navedeni odlomek se v našem prevodu glasi takole:

- »[...] pridi sem in skrij se v grmovje.«
- »Skrij se v grmovje, « je počasi ponovil Lennie.«
- »Skrij se v grmovje in počakaj. Si boš zapomnu?«
- »Seveda si bom. Skrij se v grmovje in počakaj.« (2007: 20)

Slovensko besedilo razkriva pisateljevo igro s ponavljajočim se stavkom *Skrij se v grmovje*, ki indicira skromne govorne sposobnosti osrednjega junaka. Čeprav ni naš namen primerjava obeh slovenskih prevodov tega romana, si oglejmo, kako je te vrstice prenesla Meta Gosak:

- »[...] pobegni iz ranča in se skrij tu v grmovju.«
- »V grmovju se naj skrijem?«
- »Da, skrij se! V grmovje se skrij, dokler ne pridem jaz in ti rečem, da se ti ni treba več skrivati. Ali si boš zapomnil?«
- »Zapomnil si bom, George! Skriti se moram v grmovje, dokler ne prideš ti.« (1952: 20–21)

V nasprotju z našim prevodom, v katerem smo z ohranjanjem namernih ponovitev velelnika in spremljajoče ga skladenjske konstrukcije ustvarili slogovni vzorec s podobnim učinkom, Meta Gosak ni bila dojemljiva za pisateljev izbor. *Hide in the bush* je namreč prevedla kot *skrij se, skrijem se, skriti se, in skrivati se*, sprememba glagolskega naklona pa je posledično zahtevala tudi skladenjske spremembe prislovnega določila (v *grmovje*, v *grmovju*). Kot številna druga mesta v njenem prevodu, odlomek ohranja samo vsebino, zanemarja pa slogovno zaznamovanost besedila.

Uvodoma smo v ponazoritev slikovite govornice v izvorniku prisluhnili prepiru delavcev na ranču, za konec pa pogledjmo, kako se njihovo medsebojno obtoževanje sliši v našem prevodu:

- »Ampak kar naprej gonite isto lajno,« je rekel Slim. »Preklet sit sem že tega vašga sprasšvanja. Če sami ne morte pazit na svojo vražjo ženo, kaj pričakujete pol od mene. Dajte mi že enkrat mir!«
- »Samo povedal bi ti rad, da nisem na nič cikal,« je rekel Curley. »Sem pač mislu, da si jo mogoče kje vidu.«
- »Zakaj ji ne ukažete, naj za hudiča ostane doma, kamor spada?« je rekel Carlson. »Vi ji pa dovolte, da se potika med barakami, in kmal vam jo bo pošten zagodla, ampak takrat bo prepozen.«
- »Ti se pa ne vmešavaj, razen če se hočeš tepst z mano,« je Curley zavpil na Carlsona. Carlson se je zasmejal: »Baraba prekleto,« je rekel. »Ti si hotu Slimu pognat strah v kosti, pa ga je on teb. Prestrašen si, da se ti hlače tresejo. Kaj zato, če si najbolši bokсар tod okol. Kar dej me, če hočeš, da ti razbijem tvojo prekleto betico.«
- Candy se mu je veselo pridružil: »Rokavica polna vazelina,« je rekel z gnusom. Curley ga je srepro pogledal. Nato je njegov pogled drsel dalje in se ustavil na Lennieju. Ta se je ob misli na ranč še vedno srečno smehljal.

[...] »Preklet, kaj se pa ti režiš?«

Lennie ga je brezizrazno pogledal. »A?«

V tem trenutku je Curleyju zavrela kri. »Prid, ti baraba ogromna! Dvign svojo težko rit! Men se ne bo noben smejal, najman pa tak pesjan. Bomo vidli, komu se tresejo hlače.« (2007: 61–62)

Primerjava odlomkov razkrije, da je tako kot v izvirniku tudi v prevodu za avtorsko besedo značilen knjižni jezik, za dialoge pa živ pogovorni jezik. Slednji bo morda pri marsikaterem bralcu naletel na nerazumevanje, saj bo prvič videl zapisane besede ali slovnične oblike, ki jih učitelji slovenskega jezika v pisnih nalogah svojih učencev neusmiljeno preganjajo. Ta ali oni pikolovski bralec pa bo v prevedenih dialogih morda odkril tudi kakšno nedoslednost. Pogovorni jezik, tako splošni pogovorni kot tudi pokrajinski pogovorni jezik, namreč ni tako strogo zamejen s pravili kot knjižni. Izbira besede ali stavčne različice je pogojena z različnimi dejavniki, kot so socialna pripadnost govorca, prilagajanje sogovornu ali poslušalcem, izgovorljivost ipd., zato enkrat rečemo *skupaj*, drugič *skupej* ali *skupi*, tretjič pa *skup* ali *vkup* (ZAGAR 2007: 109). Ne domišljamo si, da je bil naš izbor vsake besede ali oblike pravilen, upamo pa, da smo dokaj zvesto sledili intencam Steinbeckovega pisanja, razbrali vse bogastvo izvirnika in ga prenesli v ustrezni okvir slovenskega jezika in kulture. Prav tako bi bili napačno razumljeni, če bi kdo pomislil, da si z našim zapisom pogovornega jezika prizadevamo nakazati univerzalne vzorce. Bili bi pa veseli, če bi sproščeni dialogi v našem prevodu pripomogli k uzaveščanju razlik med knjižnim in pogovornim jezikom ter koristili drugim prevajalcem pri soočanju s podobnimi izzivi, kot ga je za nas predstavljala poslovenitev tega Steinbeckovega romana.

VIRI IN LITERATURA

- Jackson J. BENSON, 1990: *John Steinbeck, Writer*. New York: Penguin Books.
- Danica ČERČE, 2006a: *Pripovedna proza Johna Steinbecka*. Maribor: Mariborska literarna družba.
- , 2009b: Mešanje stila v Steinbeckovih romanih kot izziv za prevajalca. *Slovenska narečja med sistemom in rabo*. Ur. Vera Smole. Ljubljana: Filozofska fakulteta (Obdobja, 26). 477–85.
- Aljoša FURLAN, Rado BORDON, 1952: Beseda o Johnu Steinbecku. John Steinbeck. *Negotova bitka* (In Dubious Battle). [Prevod v slovenščino A. Furlan in R. Bordon.] Ljubljana: Knjižnica Slovenskega poročevalca. 245–6.
- Julija POTRČ, 2010: Feast of Fools: The Carnavalesque in Kohn Kennedy Toole's *A Confederacy of Dunces*. *Acta Neophilologica* 43/1–2. 83–92.
- Elaine STEINBECK, Robert WALLSTEN (ur.), 1975: *Steinbeck: A Life in Letters*. New York: Viking Press.
- John STEINBECK, 1952: *Ljudje in miši* (Of Mice and Men). [Prevod v slovenščino M. Gosak.] Ljubljana: Slovenski knjižni zavod.

- , 1983: *Grozdi jeze* (The Grapes of Wrath). [Prevod v slovenščino J. Moder.] Ljubljana: Cankarjeva založba.
- , 1986: *Tortilla Flat*. New York: Penguin Books.
- , 1992: *In Dubious Battle*. New York: Penguin Books.
- , 1994: *Of Mice and Men*. New York: Penguin Books.
- , 1995. *Polentarska polica* (Tortilla Flat). [Prevod v slovenščino C. Kosmač.] Ljubljana: Mladinska knjiga.
- , 2007: *O miših in ljudeh* (Of Mice and Men). [Prevod v slovenščino D. Čerče.] Maribor: Mariborska literarna družba, 2007.
- Gideon TOURY, 1995: *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- France ŽAGAR, 2007: Pogovornost v izvorniku in prevodu. John Steinbeck. *O Miših in ljudeh*. [Prevod v slovenščino D. Čerče.] Maribor: Mariborska literarna družba.

SUMMARY

This article focuses on the difficulties involved in translating John Steinbeck's works, particularly those that deal with agricultural labor scene. The latter are remarkable for the harmony between the language and the content. Dialogues written in dialect and slang alternate with passages composed in formal English. Given that Slovene translators are still reluctant to write in a way that would reflect actual speech, it is not surprising that most Steinbeck translators have not been able to create a satisfactory reconstruction of the writer's mixture of colloquial and standard language. This is particularly relevant for the translators of Steinbeck's novels *In Dubious Battle* (Aljoša Furlan and Rado Bordon) and *Of Mice and Men* (Meta Gosak). As presented in the first part of this essay, they paid no attention to the colloquial speech of Steinbeck's protagonists, but used formal vocabulary, and unduly respected the conventional order of sentence elements, declension, gender, verb forms, and other stylistic markers of standard Slovene.

The second part examines the author's recent translation of *Of Mice and Men* (Mariborska literarna družba, 2007). It illuminates how she dealt with the original's colorful spoken language—which Steinbeck established by deliberately distorting syntactic rules, using double negatives, sound reductions, numerous interjections, swearing, informal words and idioms—and how she transposed the coarseness of diction of his impulsive protagonists into Slovene linguistic reality. In this way, this essay might assist other Slovene translators in finding an adequate Slovene equivalent to spoken English.